

GENERALINIO ADVOKATO
ANTONIO TIZZANO IŠVADA,
pateikta 2005 m. spalio 25 d.¹

I — Įvadas

1. *General Motors Nederland BV* ir *Opel Nederland BV* (toliau – *General Motors Nederland*) ir *Opel Nederland BV* (toliau – *Opel Nederland*) pateikė apeliacinį skundą dėl 2003 m. spalio 21 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo sprendimo² (toliau – skundžiamas sprendimas), didžiąja dalimi patvirtinusio 2000 m. rugsėjo 20 d. Komisijos sprendimą 2001/146/EB, „susijusį su EB sutarties 81 straipsnio taikymo procedūra“³ (toliau – ginčijamas sprendimas), kuriuo buvo nubausta *Opel Nederland* už sutarčių su jos platinimo tinklui Nyderlanduose priklausančiais komerciniais atstovais sudarymą, kuriomis siekta sutrukdyti arba apriboti *Opel* markės motorinių transporto priemonių pardavimą galutiniams vartotojams ir *Opel* komerciniams atstovams kitose valstybėse narėse.

II — Teisės aktai

2. Pagal EB 81 straipsnį draudžiami „visi įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderinti veiksmai, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas bendroje rinkoje“.

3. Šios nuostatos pažeidimo atveju Europos Bendrijų Komisija, remdamasi 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17⁴ 15 straipsnio 2 dalimi, gali taikyti baudas įmonėms, kurių elgesys apriboja konkurenciją. Baudos dydis gali būti ne didesnis kaip 10 % kiekvienos iš pažeidime dalyvaujančių

1 — Originalo kalba: italų.

2 — T-368/00, Rink. p. II-4491.

3 — Byla COMP/36.653 – *Opel* (OL L 59, 2001, p. 1).

4 — Pirmasis Reglamentas dėl Sutarties (81) ir (82) straipsnių taikymo (OL L 1, 2003, p. 1). Reikia priminti, kad 2002 m. šis reglamentas pakeitė 2002 m. gruodžio 16 d. (EB) Reglamentas Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1).

įmonių praėjusių verslo metų metinės apyvartos“, o ją nustatant reikia atsižvelgti „į pažeidimo sunkumą ir trukmę“.

III — Faktinės aplinkybės ir procedūra

A — Faktinės bylos aplinkybės

4. Siekdama užtikrinti baudų skyrimo skaidrumą ir objektyvumą, 1998 m. Komisija patvirtino Baudų nustatymo metodo gaires⁵ (toliau – gairės), pagal kurias baudos dydis iš esmės nustatomas vienas po kito einančiais etapais.

6. Skundžiamame sprendime faktinės aplinkybės nurodytos taip:

„2. *Opel Nederland* (kurią 100 % kontroliuoja *General Motors Nederland*) yra vienintelė šioje valstybėje įregistruota bendrovė, parduodanti *Opel* markės automobilius Nyderlanduose. <...> *Opel Nederland* sudarė sutartis su komerciniais atstovais dėl pardavimo ir paslaugų teikimo su maždaug 150 komercinių atstovų, kurie dėl to buvo įtraukti į *Opel* automobilių platintojų tinklą Europoje kaip įgaliojami perpardavėjai.

<...>

5. Šioje byloje pakanka paminėti, kad, be kita ko, gairės numato, jog dėl galimų lengvinančių aplinkybių, pavyzdžiui, dėl neteisėtų susitarimų arba veiksmų neįgyvendinimo praktikoje, dėl pažeidimo nutraukimo Komisijai įsikišus, dėl įmonės pagrįstų abejonių dėl konkurenciją ribojančio elgesio neteisėtumo ir tyčinio pažeidimo pobūdžio, Komisija gali sumažinti baudą⁶.

5. Atsakydama į kai kurių savo komercinių atstovų didelio masto eksportą, nuo 1996 m. antro pusmečio *Opel Nederland* išnagrinėjo ir patvirtino keletą priemonių.

5 — Komisijos pranešimas – Baudų nustatymo metodo gairės, remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalimi (OL C 9, 1998, p. 3).

6 — Žr. gairių 3 punktą.

6. 1996 m. rugpjūčio 28 d. ir 29 d. *Opel Nederland* išsiuntė laišką 18 komercinių

atstovų, kurie per pirmą 1996 m. pusmetį eksportavo ne mažiau kaip 10 automobilių. Šiame laiške buvo nurodyta:

„<...> Mes konstatavome, kad jūsų bendrovė per pirmąjį 1996 m. pusmetį pardavė didelį kiekį *Opel* markės automobilių užsienio klientams. Mūsų nuomone, tokie dideli kiekiai leidžia įtarti, kad šis pardavimas prieštarauja dabartinės ar būsimos *Opel* sutarties su komerciniais atstovais formuluotei ir esmei. <...> Mes palyginsime jūsų atsakymą su jūsų apskaitos duomenimis. Apie tolesnę įvykių eigą jums pranešime. Neatsižvelgiant į tai, kas įvyko, iš esmės turite siekti gerų prekybos rezultatų savo specialioje įtakos sferoje <...>“

7. Per 1996 m. rugsėjo 26 d. susirinkimą *Opel Nederland* vadovybė nusprendė nustatyti keletą priemonių dėl eksporto iš Nyderlandų. Šio susirinkimo protokole minėtos priemonės aprašytos taip:

„<...> Priimti sprendimai:

1. *Opel Nederland BV* atliks visų komercinių atstovų (20), jos žinio-
mis, vykdančių eksportą, auditą.
<...>

2. V. de Heer (pardavimo ir rinkodaros direktorius) atsakys visiems komerciniams atstovams, kurie atsakė į pirmą *Opel* jiems išsiųstą laišką dėl eksporto veiklos. Jiems bus pranešama apie audito organizavimą ir apie tiekimo sunkumus, dėl kurių atsiranda ribojimų tiekiant automobilius.

3. Pardavimo padalinio regionų vadovai per ateinančias dvi savaites su eksporto veiklą vykdančiais komerciniais atstovais aptars šią veiklą. Komerciniams atstovams bus pranešama, kad dėl problemų, susijusių su produktų trūkumu, jie gaus (iki naujo nurodymo) tik pagal jų pardavimo įvertinimo normą nustatytą vienetų skaičių. Jiems bus siūloma regionų vadovams nurodyti, kurios vienetų iš savo užsakymo jie pirmausia nori gauti. Komerciniai atstovai patys atsako už problemas, galinčias atsirasti jų santykiuose su pirkėjais.

4. Komerciniams atstovams, kurie informuos regiono vadovą, kad jie nenori nutraukti didelio masto automobilių eksporto, bus pasiūlyta 1996 m. spalio 22 d. susitikti su R. A. H. M. de Leeuw (generalinis direktorius) ir V. De Heer.

5. H. H. C. Notenboom (pardavimo personalo direktorius) nurodys GMAC patikrinti komercinių atstovų atsargas, kad būtų nustatyti tikslus dar turimų vienetų skaičius. Reikia numatyti, kad per tą laiką didelė dalis bus eksportuota. <...>
6. Nuo šiol nebus atsižvelgiama į per pardavimo kampanijas parduotus, tačiau Nyderlanduose neįregistruotus automobilius. Mūsų konkurentai taiko panašias sąlygas.
7. I. M. Aukema (atsakingas už pardavimą) iš nuolaidų kampanijų sąrašų išbrauks eksportą vykdančius komercinius atstovus. Jų tolesnis dalyvavimas tokiose kampanijose priklausys nuo audito rezultatų.
8. L. O. M. Aelen (finansų personalo direktorius) parašys laišką komerciniams atstovams, informuojantį juos, kad nuo 1996 m. spalio 1 d. *Opel Nederland BV* apmokestins 150 NLG paprašius oficialių importo deklaracijų pateikimą, tipo patvirtinimą ir muitinės dokumentų parengimą tam tikroms neapmokestinamoms transporto priemonėms (skirtoms, pavyzdžiui, diplomatomams).“
9. Numatyti auditai buvo atlikti nuo 1996 m. rugsėjo 19 d. iki lapkričio 27 dienos.
10. 1996 m. spalio 24 d. *Opel Nederland* visiems savo komerciniams atstovams išsiuntė cirkuliarą dėl pardavimo galutiniams vartotojams užsienyje. Pagal šį cirkuliarą komerciniai atstovai laisvai gali parduoti galutiniams vartotojams, reziduojantiems Europos Sąjungoje, o pastarieji gali taip pat pasinaudoti tarpininko paslaugomis.“
7. Gavusi informacijos, kad *Opel Nederland* vykdė strategiją, kuria siekiama riboti naujų transporto priemonių eksportą iš Nyderlandų į kitas valstybes nares, Europos Bendrijų Komisija skubiai atliko tyrimą, siekdama nustatyti galimus konkurencijos teisės pažeidimus. Per šį tyrimą 1996 m. gruodžio 11, 12 dienomis Komisijos tarnybos patikrino *Opel Nederland* ir vieno iš jos komercinio atstovų patalpas.
8. Būtent pastarąją dieną „*Opel Nederland*“ pateikė komerciniams atstovams gaires dėl naujų automobilių pardavimo perpardavė-

jams ir tarpininkams“. Paskui „1998 m. sausio 20 d. cirkuliaru *Opel Nederland* pranešė savo komerciniams atstovams, kad premijų mokėjimas už transporto priemonių pardavimą eksportui yra panaikinamas ir šis panaikinimas galioja atgaline data“⁷.

— nurodė *Opel Nederland*, „jei ji dar to nepadare, <...> nutraukti (1 straipsnyje) nustatytą pažeidimą“ (ginčijamo sprendimo 2 straipsnis),

— paskyrė *Opel Nederland* ir *General Motors Nederland* 43 mln. euro baudą (ginčijamo sprendimo 3 straipsnis).

B — Ginčijamas sprendimas

9. Atlikusi tyrimą, 2000 m. rugsėjo 20 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą, kuriuo ji:

10. Apsiribojant tik mus dominančiais esminiais momentais, ginčijamą sprendimą galima trumpai išdėstyti taip.

— konstatavo, kad *Opel Nederland* pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį, nes su Nyderlanduose įsteigtais komerciniais atstovais sudarė „sutartis, kuriomis buvo siekiama riboti arba uždrausti *Opel* markės transporto priemonių pardavimą eksportui galutiniams vartotojams, reziduojantiems kitose valstybėse narėse, ir *Opel* platinimo tinklo komerciniams atstovams, įsteigtiems kitose valstybėse narėse (ginčijamo sprendimo 1 punktą),

11. Sprendimo konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, kad nuo 1996 m. *Opel Nederland* patvirtino ir įgyvendina strategiją, kuria siekiama trukdyti ir (arba) riboti komercinių atstovų pardavimą eksportui⁸. Grįsdama šį teiginį, Komisija daro nuorodą į įmonės vadovybės susirinkimo, kuris įvyko 1996 m. rugsėjo 26 d. (žr. šios išvados 6 punktą) ir per kurį nuspręsta patvirtinti „tiekimą ribojančias priemones, premijas

7 — Skundžiamo sprendimo 12 ir 13 punktai.

8 — Ginčijamo sprendimo 17–22 konstatuojamosios dalys.

ribojančią politiką ir (nurodyti) komerciniams atstovams <...> apskritai neparduoti eksportui <...>, protokolą“⁹.

rduoti transporto priemonės ir šiems užsakymams turėjo būti teikiama pirmenybė“¹¹;

12. Konstatavusi eksportą ribojančios politikos egzistavimą, Komisija nustatė, kad ši politika buvo įgyvendinama keletu individualių priemonių, taikomų pagal bendrą susitarimą su komerciniais atstovais vykdant platinimo susitarimus. Priešingai nei teigė įmonės, dėl kurių buvo atliktas tyrimas, tai buvo ne *Opel Nederland* vienašaliai veiksmai, o priemonės, kurios, taikomos sutartiniais santykiams tarp automobilių gamintojų ir jų perpardavėjų, buvo susitarimai EB 81 straipsnio prasme¹⁰.

b) premijų mokėjimu: „įvairiose pardavimo skatinimo programose numatyta premijų politika buvo nustatyta taip, kad už pardavimą užsienyje gyvenantiems galutiniams vartotojams nebuvo mokamos premijos“¹²;

c) tiesioginiu eksporto draudimu ar apribojimu: „komerciniams atstovams buvo daug kartų nurodyta skubiai nutraukti bet kokį eksportą. Daugybė komercinių atstovų iš tikrųjų įsipareigojo *Opel Nederland BV* atsisakyti šios veiklos“¹³.

13. Dėl susitarimų turinio ginčijamas sprendimas nurodo, kad jie buvo susiję su:

a) tiekimu komerciniams atstovams: „importuotojo tiekimas komerciniams atstovams buvo organizuotas taip, kad tiekiamos turėjo būti tik kiekvieno komercinio atstovo teritorijoje reziduojantiems klientams skirtos pa-

14. Dėl paskutinio šio apeliacinio skundo nagrinėjimui svarbaus aspekto, būtent dėl baudos nustatymo, Komisija visų pirma įvertino šį pažeidimą kaip labai sunkų, nes *Opel Nederland* tyčia trukdė ar ribojo eksportą ir todėl kliudė įgyvendinti vieningos rinkos tikslą. Be to, dėl pažeidimo trukmės Komisija nurodė, kad jis tęsėsi 17 mėnesių (nuo 1996 m. rugpjūčio pabaigos – rugsėjo pradžios iki 1998 m. sausio mėn.) ir todėl įvertino jį kaip vidutinės trukmės. Atsižvelg-

9 — Ginčijamo sprendimo 17 konstatuojamoji dalis.

10 — Ginčijamo sprendimo 103 ir 111 konstatuojamosios dalys.

11 — Ginčijamo sprendimo 22–42 konstatuojamosios dalys.

12 — Ginčijamo sprendimo 22 ir 43–54 konstatuojamosios dalys.

13 — Ten pat.

dama į trijų specialių priemonių atitinkamą trukmę, Komisija padidino pažeidimo sunkumą atitinkančią 40 mln. eurų pagrindinę baudą 7,5% ir skyrė iš viso 43 mln. eurų baudą. Galiausiai, atsižvelgdama į tai, kad *Opel Nederland* toliau tęsė esminius pažeidimo veiksmus, t. y. vykdė politiką ribojančių priemonių srityje net po 1996 m. gruodžio 11, 12 dienomis atliktų patikrinimų, Komisija nusprendė, kad šiuo atveju nėra lengvinančių aplinkybių¹⁴.

17. Taigi trumpai apžvelgsiu atitinkamus skundžiamo sprendimo momentus, daugiau dėmesio skirdamas šio apeliacinio skundo nagrinėjimui svarbiems punktais.

C — Procesas Pirmosios instancijos teisme ir skundžiamas sprendimas

15. 2000 m. lapkričio 30 d. pateiktu ieškiniu *General Motors Nederland* ir *Opel Nederland* prašė panaikinti ginčijamą sprendimą, o jei šis reikalavimas nebūtų patenkintas, – panaikinti arba sumažinti šiuo sprendimu paskirtą baudą.

16. Grįsdamos savo ieškinį, bendrovės nurodė penkis pagrindus, į kuriuos buvo analitiškai atsakyta skundžiamame sprendime.

18. a) Visų pirma Pirmosios instancijos teismas išnagrinėjo pirmąjį ieškinio pagrindą dėl tariamo įrodymų, kad *Opel Nederland* patvirtino bendrą eksportą ribojančią politiką, nebuvimo.

19. Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas pastebėjo, pirma, kad Komisijos tvirtinimai apie tokios strategijos priėmimą „grindžiami 1996 m. rugsėjo 26 d. vadovybės susirinkimo protokolu, kuris yra galutinis dokumentas dėl *Opel Nederland* aukščiausio lygio vadovų priimtų priemonių“¹⁵.

20. Siekdamas „nustatyti, ar 1996 m. rugsėjo 26 d. Sprendimas, kaip (teigia) Komisija, parodė *Opel Nederland* bendros strategijos trukdyti ir (arba) riboti visą eksportą, egzistavimą, ar labiau, kaip (teigia) apeliančios, teisėtos strategijos apriboti uždraustą pardavimą egzistavimą“, Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad „protokolo tekste nėra kaip nors atskiriamas leidžiamas eksportas ir

14 — Ginčijamo sprendimo 173–202 konstatuojamosios dalys.

15 — Skundžiamo sprendimo 45 punktas.

eksportas, prieštaraujantis komercinio atstovavimo sutartims. Remiantis šiuo tekstu, patvirtintos priemonės (apima) visą eksportą. Apeliančių teiginys, kad *Opel Nederland* norėjo apriboti tik eksportą, uždraustą komercinio atstovavimo sutartimi, neatsispindi protokolo tekste¹⁶.

21. Be to, Pirmosios instancijos teismas taip pat nurodė, kad „tokį protokolo tekstu grindžiamą aiškinimą patvirtina trys vidaus dokumentai, priimti iki 1996 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo“¹⁷.

22. Pirmosios instancijos teismas taip pat astebėjo, kad „*Opel Nederland* priimtas sprendimas nemokėti premijų už pardavimą eksportui, iš esmės galėjo būti taikomas tik komercinio atstovavimo sutartyse numatytam eksportui, nes premijos niekada (nebuvo) mokamos už pardavimą negalutiniams vartotojams“, ir kad Komisijos aiškinimui turėjo įtakos tai, jog priimant sprendimą dar nebuvo atliktas komercinių atstovų, įtariamų pardavus eksportui, auditas, todėl *Opel Ne-*

derland negalėjo žinoti, ar eksportuojantys komerciniai atstovai iš tikrųjų parduoda neįgaliotiesiems perpardavėjams“¹⁸.

23. Atsižvelgdamas į šiuos argumentus, Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad „Komisija pagrįstai padarė išvadą, jog 1996 m. rugsėjo 26 d. *Opel Nederland* patvirtino bendrą strategiją, skirtą uždrausti bet kokį eksportą“¹⁹, ir todėl atmetė pirmąjį ieškinio pagrindą.

24. b) Tačiau Pirmosios instancijos teismas pripažino pagrįstą antrąjį pagrindą, kuriuo apeliančės nurodė, kad ginčijamame sprendime yra teisės ir fakto klaidų, nes jame padaryta išvada, jog *Opel Nederland* taiko tiekimus ribojančią politiką, kuri prieštarauja EB 81 straipsniui.

25. Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas visų pirma pažymėjo, kad „jei šalys būtų nustačiusios <...>, jog *Opel Nederland* vadovybė nusprendė informuoti eksportuotojais laikomus komercinius atstovus apie tai, kad ateityje tiekimų apimtys bus ribojamos *Sales Evaluation Guide* (SEG) kiekvienam komerciniam atstovui numatytu skaičiumi

16 — Skundžiamo sprendimo 46 ir 47 punktai.

17 — Skundžiamo sprendimo 48 punktas.

18 — Skundžiamo sprendimo 49 ir 50 punktai.

19 — Skundžiamo sprendimo 56 punktas.

<...> (vis tiek reikėtų nustatyti), ar ši priemonė yra susitarimas EB 81 straipsnio 1 dalies prasme. (Iš tikrųjų) įmonės vienašalis elgesys nenumatytas šioje nuostatoje“²⁰.

pažeisdama EB 81 straipsnį, nustatė premijas už mažmeninę prekybą ribojančią sistemą.

26. Tačiau, Pirmosios instancijos teismo nuomone, ir, priešingai nei teigia Komisija, „ginčijamame sprendime nėra jokio tiesioginio įrodymo, kad apie šias priemones buvo pranešta komerciniams atstovams“, o iš likusios bylos medžiagos negalima daryti išvados, kad aptariama priemonė iš tikrųjų buvo taikoma ar įgyvendinama“²¹.

27. Nesant šių įrodymų, Pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog nebuvo „pakanamai įrodyta, kad apie tiekimą ribojančias priemones (buvo) pranešta komerciniams atstovams ir juolab kad ši priemonė pateko į sutartinių santykių tarp *Opel Nederland* ir jos komercinių atstovų sritį“²², ir todėl pripažino aptariamą pagrindą pagrįstą bei panaikino atitinkamą ginčijamo sprendimo dalį.

28. c) Pirmosios instancijos teismas atmėtė trečiąjį ieškinio pagrindą, kuriuo Komisija buvo kaltinama padariusi fakto ir teisės klaidą manydama, jog *Opel Nederland*,

29. Pirmiausia Pirmosios instancijos teismas atmėtė apeliančių argumentus dėl to, jog nėra jokių įrodymų, patvirtinančių, kad, reaguodami į naują premijų politiką, komerciniai atstovai sutiko apriboti teisėtą pardavimą eksportui. Jis nusprendė, kad, „kaip savo rašytiniuose dokumentuose (pažymėjo) Komisija, <...> nuo 1996 m. spalio 1 d. kreipimaisi dėl premijų buvo aiškinami remiantis tuo metu taikomomis sąlygomis, kurios eliminuodavo pardavimą eksportui iš premijų sistemos taikymo srities“²³. Be to, šios sąlygos „tapo sudedamąja sutarčių tarp *Opel Nederland* ir jos komercinių atstovų dalimi“ ir buvo įtraukiamos į visus ilgalaikius komercinius santykius, kuriuos reglamentuoja iš anksto sudaryti bendri susitarimai. Taigi nagrinėjama priemonė yra ne vienašalis aktas, o susitarimas EB 81 straipsnio 1 dalies prasme²⁴.

30. Bendrovių apeliančių nuomone, šia premijų sistema vis dėlto nebuvo „siekiama (tik) apriboti konkurencijos“²⁵, taip pat tai nebuvo šios sistemos poveikis, nes įvairūs

20 — Skundžiamo sprendimo 78 ir 79 punktai.

21 — Skundžiamo sprendimo 81 ir 87 punktai.

22 — Skundžiamo sprendimo 88 punktas.

23 — Skundžiamo sprendimo 98 punktas.

24 — Ten pat.

25 — Skundžiamo sprendimo 93 punktas.

dokumentai „nurodo, kad teisėto eksporto apimtis smarkiai nesumažėjo“²⁶.

monė savo pobūdžiu galėjo neigiamai paveikti pardavimą eksportui, net ne-ribojant tiekimo.

31. Pirmosios instancijos teismas atmetė ir šiuos kaltinimus.

101 Be to, iš pirmojo pagrindo vertinimo išplaukia, kad *Opel Nederland* vadovybės nustatytas priemonės nulėmė išau-gęs pardavimas eksportui ir jomis buvo siekiama jį sumažinti.

32. Dėl aptariamų priemonės tikslo Pirmosios instancijos teismas pateikė tokias pastabas:

„100 Šiuo klausimu Komisija teisingai tvirtino, jog dėl to, kad premijos nebuvo daugiau mokamos už pardavimą eksportui, veiksmų laisvė, kurią turėjo tokį pardavimą vykdančios komerciniai atstovai, buvo apribota, palyginti su ta laisve, kurią jie turėjo nacionaliniam pardavimui vykdyti. Iš tikrųjų komerciniai atstovai turėjo arba taikyti blogesnes sąlygas užsienio klientams nei nacionaliniams klientams, arba tenkintis mažesniu pelnu už pardavimą eksportui. Panaikinus premijas už pardavimą eksportui jie tapo ne tokie patrauklūs užsienio klientams ar komerciniams atstovams. Todėl ši prie-

102 Atsižvelgiant tiek į priemonės pobūdį, tiek į jos tikslus bei į ekonominę situaciją, kurioje ši priemonė turėjo būti taikoma, reikia daryti išvadą, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką ši priemonė yra susitarimas, kurio tikslas – riboti konkurenciją (šiuo klausimu žr. 1978 m. vasario 1 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Miller prieš Komisiją*, 19/77, Rink. p. 131, 7 punktą; 1983 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *IAZ International Belgium ir kt. prieš Komisiją*, 96/82–102/82, 104/82, 105/82, 108/82 ir 110/82, Rink. p. 3369, 23–25 punktus ir (1984 m. kovo 28 d.) Sprendimo *CRAM ir Rheinzink prieš Komisiją* (29/83 ir 30/83, Rink. p. 1679), 26 punktą)“.

33. Pirmosios instancijos teismas priminė, kad „pagal nusistovėjusią teismų praktiką <...> atsižvelgti į konkretų susitarimo poveikį

26 — Skundžiamo sprendimo 94 punktas.

nebūtina <...>, jei susitarimu siekiama trukdyti, riboti ar iškraipyti konkurencijos taisykles“, ir todėl nusprendė, kad nebūtina „nagrinėti šalių argumentų dėl konkretaus priemonės poveikio“²⁷.

34. Tačiau jis taip pat nurodė, kad „papildomai reikia atmesti ieškovių argumentą, pagal kurį <...> nagrinėjama priemonė neturėjo įtakos pardavimui eksportui. Iš tikrųjų skaičiai, kurie parodo, kad pardavimas eksportui nebuvo nutrauktas nuo 1996 m. spalio mėn. iki 1998 m. sausio mėn., nepaneigia galimybės, kad nesant nagrinėjamos priemonės šis pardavimas eksportui būtų dar didesnis. Ginčijamo sprendimo 135 konstatuojamojoje dalyje jis teisingai pastebi, kad neįmanoma nustatyti eksporto sandorių, kuriuos iš tikrųjų sutrukdė *Opel Nederland* nustatyta priemonė, skaičiaus“²⁸.

35. d) Ketvirtuoju pagrindu bendrovės nurodo teisės ir fakto klaidą Komisijos teiginiuose, kad *Opel Nederland* tiesiogiai uždraudė eksportą, pažeisdama EB 81 straipsnį.

36. Pirmosios instancijos teismas atmetė šį pagrindą nurodydamas, kad „Komisija surinko pakankamai tikslių ir tinkamų įrodymų, jog galėtų pagrįstai įrodyti, kad devyni komerciniai atstovai, paskatinti *Opel Nederland*, <...> nuo 1996 m. rugpjūčio mėn. pabaigos iki rugsėjo mėn. pradžios įsipareigojo nevykdyti pardavimo eksportui“²⁹. Šis „iš *Opel Nederland* ir jos komercinių atstovų valios išraiškos išplaukiantis“ apribojimas yra priemonė, laikytina „susitarimu“ EB 81 straipsnio 1 dalies prasme, patenkančiu į šalių sutartinius santykius“³⁰.

37. e) Galiausiai Pirmosios instancijos teismas nemane, kad nustatydamas bendrovėms apeliantėms skiriamą baudą Komisija pažeidė proporcingumo principą, Reglamento Nr. 17 15 straipsnį bei savo gaires.

38. Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas iš esmės patvirtino sąlygas, kuriomis remdamasi bei atsižvelgdama į pažeidimo sunkumą ir trukmę Komisija nustatė pagrindinę baudą³¹. Be to, jis pabrėžė, kad šioje byloje nėra „realaus susitarimų netaikymo, pavyzdžiui, nurodyto Pirmosios instancijos teismo, pažeidimo nutraukimo po pirmojo

27 — Skundžiamo sprendimo 104 punktas.

28 — Skundžiamo sprendimo 105 punktas.

29 — Skundžiamo sprendimo 146 punktas.

30 — Skundžiamo sprendimo 147 punktas.

31 — Skundžiamo sprendimo 191–199 ir 201–203 punktai.

Komisijos įsikišimo arba pažeidimo, padaryto netyčia³², t. y. lengvinančių aplinkybių, kurios galėtų pateisinti baudos sumažinimą.

D — *Procesas Teisingumo Teisme*

39. Tačiau Pirmosios instancijos teismas sumažino baudą atsižvelgdamas į tai, kad antrasis ieškinio pagrindas buvo pripažintas pagrįstu³³.

41. 2003 m. gruodžio 29 d. pateiktu apeliaciniu skundu *General Motors Nederland* ir *Opel Nederland* Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti: i) skundžiamo sprendimo dalį, susijusią su tariamai eksportą ribojančia strategija bei premijų politika, ir remiantis šiais faktais nustatytą baudą; ir ii) pirmojoje instancijoje ginčijamo sprendimo dalį dėl tų pačių klausimų,

— nepaisant Teisingumo Teismo sprendimo pirmiau nurodytais klausimais, sumažinti Pirmosios instancijos teismo paskirtą baudą,

40. Baigdamas savo nagrinėjimą, Pirmosios instancijos teismas skundžiamame sprendime: a) patvirtino Komisijos sprendime nustatytą pažeidimą, kalbant apie: i) bendros strategijos, kuria siekiama apriboti eksportą, buvimą; ii) premijas ribojančios sistemos buvimą; bei iii) tiesioginio eksporto draudimo buvimą; b) tačiau panaikino sprendimo dalį, kurioje buvo nustatyta prieštaraujanti EB 81 straipsnio 1 daliai tiekimą ribojanti priemonė; ir c) todėl sumažino *General Motors Nederland* ir *Opel Nederland* paskirtą baudą iki 35 475 000 EUR.

— nepatenkinus pirmųjų reikalavimų, panaikinti skundžiamo sprendimo dalį dėl nurodytų klausimų ir grąžinti bylą Pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo,

32 — Skundžiamo sprendimo 204 punktas.

33 — Skundžiamo sprendimo 200 punktai.

— bet kuriuo atveju priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

42. Komisija nesutinka su šiais reikalavimais ir prašo Teisingumo Teismo atimesti apeliancinį skundą ir priteisti iš apeliančių bylinėjimosi išlaidas.

i) *Dėl bendros strategijos, kuria siekiama apriboti eksportą, buvimo*

43. Pasibaigus rašytinei proceso daliai, kurioje dar kartą pasikeista pareiškimais, šalys buvo išklaustos per 2005 m. liepos 14 d. posėdį.

46. Pirmuoju kaltinimu, kaip jau buvo minėta, bendrovės apeliančės ginčija Pirmosios instancijos teismo tvirtinimą, pagal kurį Komisija „teisingai nusprendė, kad 1996 m. rugsėjo 26 d. *Opel Nederland* patvirtino bendrą strategiją, kuria buvo siekiama riboti bet kokį eksportą“³⁴.

IV — Teisinis nagrinėjimas

47. Apeliančių nuomone, toks vertinimas yra pagrįstas:

44. Apeliančių kaltinimai dėl Pirmosios instancijos teismo sprendimo iš esmės susiję su Pirmosios instancijos teismo teisės klaidomis, kurias jis padarė: i) patvirtinęs Komisijos teiginius, kad *Opel Nederland* taikydavo bendrą bet kokį eksportą ribojančią strategiją; ii) patvirtinęs, kad *Opel Nederland* taikydavo premijas už mažmeninę prekybą ribojančią sistemą; ir ii) tik iš dalies sumažinęs baudą.

— įrodymų dėl tariamo minėtos strategijos patvirtinimo, ypač 1996 m. rugsėjo 26 d. susirinkimo protokolo teksto, iškraipymu (žr. šios išvados 6 punktą). Iš tikrųjų iš šio protokolo išplaukia, kad *Opel Nederland* patvirtino tik tam tikras individualias ir specialias priemones, kurios negali būti prilyginamos eksportą ribojančiai strategijai. Be to, kadangi per šį susirinkimą priimtais sprendimais (toliau – 1996 m. rugsėjo 26 d. Sprendimai) nebuvo siekiama riboti eksporto,

45. Išnagrinėjime iš eilės šiuos kaltinimus.

34 — Skundžiamo sprendimo 56 punktus.

Pirmosios instancijos teismo teiginiai, pagal kuriuos protokole neatskiriamas teisėtus ir neteisėtus eksportus, yra visiškai nepagrįsti,

- prieštariniais motyvais dėl kai kurių vidaus dokumentų, neatspindinčių *Opel Nederland* politikos, įrodomosios vertės. Iš tikrųjų, neatsižvelgdamas į tai, kad Komisija grindė savo nagrinėjamą šiais vidaus dokumentais, Pirmosios instancijos teismas vėliau pats rėmėsi šiais dokumentais, norėdamas padaryti išvadą, kad automobilių gamintojas iš tikrųjų patvirtino eksportą ribojančią strategiją,
- logikos klaida atsiradusia dėl „abstrakčių“ argumentų, kalbant apie premijų sistemą. Iš tikrųjų Pirmosios instancijos teismas iš pradžių rėmėsi šia politika, atsižvelgdamas į 1996 m. rugsėjo 26 d. Sprendimu patvirtintos strategijos ribojantį pobūdį, o vėliau padarė nuorodą į tokios strategijos egzistavimą, siekdamas įrodyti, kad premijų sistemą taip pat buvo ribojanti,
- logikos klaida, nes „neturinčiuose prasmes“ argumentuose daroma nuoroda į 1996 m. rugsėjo 26 d. Sprendimų priėmimo datą, siekiant patvirtinti, kad jie buvo skirti apriboti bet kokį eksportą, o ne tik eksportą, kuris neatitinka platinimo susitarimų. Apeliančių nuomone, Pirmosios instancijos teismas

nepateikė jokių motyvų dėl šios datos svarbos, konstatuodamas šios ribojančios strategijos buvimą, ir bet kuriuo atveju tinkamai neatsižvelgė į įrodymus, kad, priešingai nei teigiama skundžiamame sprendime, priimant ginčijamą sprendimą, *Opel Nederland* jau žinojo apie neteisėtą eksportą ir todėl galėjo imtis specialių priemonių.

48. Savo ruožtu Komisija mano, kad visas šis apeliacinio skundo pagrindas yra nepriimtinas, nes juo ginčijamas Pirmosios instancijos teismo išnagrinėtų faktinių aplinkybių vertinimas.

49. Prieš pradėdant nagrinėti šį pagrindą, man atrodo, reikia priminti, kad remiantis EB 225 straipsniu ir Teisingumo Teismo statuto 51 straipsniu apeliacinis skundas dėl Pirmosios instancijos teismo sprendimų gali būti paduotas „tik teisės klausimais“. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką iš to išplaukia, kad „Teisingumo Teismas neturi įgaliojimų priimti sprendimo nei dėl faktinių aplinkybių, nei iš principo nagrinėti įrodymus, kuriuos nurodė Pirmosios instancijos teismas, grįsdamas šias faktines aplinkybes. Iš esmės, jei šie įrodymai gauti teisėtai, jei buvo

laikomasi bendrų principų ir įrodymų gavimo ir vertinimo procedūros taisyklių, tik Pirmosios instancijos teismas gali įvertinti, kokia yra jam pateiktų įrodymų vertė. <...> Taigi toks vertinimas, išskyrus įrodymų iškraipymo atvejį, nėra Teisingumo Teismo kontrolei priskiriamas teisės klausimas³⁵.

50. Tad atsižvelgiant į nusistovėjusią teismų praktiką priimtina yra tik aptariamo pagrindo dalis, kurioje kalbama apie įrodymų iškraipymą.

51. Iš tikrųjų kitais kaltinimais apeliančės tik ginčija Pirmosios instancijos sprendimą dėl kai kurių faktų ir dokumentų įrodomosios galios ir būtent dėl galimybės remtis šiais įrodymais siekiant įrodyti, kad *Opel Nederland* patvirtino eksportą ribojančią politiką.

52. Be to, užuot įrodžiusios, kad Pirmosios instancijos teismas iškraipė faktus ar įrodymus, apeliančės argumentais iš tikrųjų ginčija tik Pirmosios instancijos teismo atliktą faktų

vertinimą, t. y. tiek Komisijos, tiek apeliančių nurodytų dokumentų ir kitų įrodymų išsamų vertinimą³⁶.

53. Dėl nurodomo 1996 m. rugsėjo 26 d. susirinkimo protokolo iškraipymo reikia pastebėti, kad pirmojoje instancijoje apeliančės aiškiai sutiko, jog per šį susirinkimą patvirtintos strategijos tikslas buvo neleisti arba bent jau sumažinti pardavimą eksportui, net jei tai buvo susiję tik su neteisėtu pardavimu³⁷. Todėl, mano nuomone, yra akivaizdu, kad jos negali teigti apeliaciniame procese, jog šiai strategijai nebūdingas joks ribojimas ir jog manydamas priešingai Pirmosios instancijos teismas iškraipė šio dokumento turinį.

54. Tai nustatęs manau, kad Pirmosios instancijos teismas galėjo pagrįstai padaryti išvadą, jog 1996 m. rugsėjo 26 d. patvirtintos ribojančios strategijos tikslas buvo bet koks eksportas, o ne tik eksportas, prieštaraujantis platinimo susitarimams. Skaitant protokolą, iš tikrųjų nematyti jokie skirtumo tarp teisėto ir neteisėto eksporto.

35 — 1998 m. gegužės 28 d. Sprendimas *Deere prieš Komisiją* (C-7/95 P, Rink. p. I-3111, 21 ir 22 punktai). Tuo pačiu klausimu, be kita ko, žr. 2001 m. birželio 21 d. Sprendimą *Moccia Irme ir kt. prieš Komisiją* (C-280/99 P–C-282/99 P, Rink. p. I-4717, 78 punktas); 2003 m. gegužės 8 d. Sprendimą *T. Port prieš Komisiją* (C-122/1 P, Rink. p. I-4261, 27 punktas); 2004 m. sausio 7 d. Sprendimą *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 47–49 punktai) ir 2004 m. liepos 9 d. Sprendimą *Fichtner prieš Komisiją* (C-116/03 P, nepaskelbta Rinkinyje, 33 punktas).

36 — Žr. skundžiamo sprendimo 44, 48, 54 ir 55 punktus.

37 — Žr. skundžiamo sprendimo 33–35 punktus, kuriuose tinkamai išdėstyti teiginiai, esantys Pirmosios instancijos teismui pateiktame ieškinyje (19, 26, 33 ir 34 punktai).

55. Atsižvelgdamas į šiuos argumentus manau, kad pirmasis apeliacinio skundo pagrindas iš dalies yra nepriimtinas ir iš dalies nepagrįstas.

ii) *Dėl premijų sistemos*

56. Antruoju apeliacinio skundo pagrindu bendrovės apeliantės nurodo, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą patvirtinęs, jog premijų už mažmeninę prekybą sistema prieštarauja EB 81 straipsniui.

Šalių argumentai

57. Šalys konkrečiai ginčija įvairius motyvavimo aspektus, kuriais remdamasis Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad ši sistema, numatanti premijas tik už pardavimą šalies viduje, riboja konkurenciją, ir nebūtina nagrinėti jos poveikio rinkai, norint konstatuoti, kad buvo pažeistas EB 81 straipsnis³⁸.

38 — Žr. skundžiamo sprendimo 99–104 punktus. Priešingai nei Pirmosios instancijos teisme, apeliantės neginčija, kad aptariama sistema gali būti laikoma „susitarimu“ EB 81 straipsnio 1 dalies prasme.

58. a) Bendrovių apeliančių nuomone, laikant premijų sistemą ribojančia konkurenciją, būtų per plačiai taikomas EB 81 straipsnis, ypač apribojimo „pagal tikslą“ sąvoka. Jų nuomone, iš tikrųjų konstatuoti, kad buvo pažeistas EB 81 straipsnis remiantis vien susitarimo tikslu, galima tik tuo atveju, jei pastarasis tikslas yra vienintelis ir jo aiškus poveikis yra pastebimas konkurencijos apribojimas. Tačiau aptariama premijų tvarka siekta visiškai teisėtą prekybos politikos tikslų (*OPEL* modelių pardavimo skatinimas Nyderlanduose) ir skatinta konkurencija tarp įvairių Nyderlandų rinkoje esančių automobilių gamintojų.

59. b) Tačiau jei būtų nuspręsta, kaip tai padarė Pirmosios instancijos teismas ir Komisija, kad šia tvarka siekiama riboti (konkurenciją), tai ne tik prieštarautų EB 81 straipsniui, bet ir pažeistų apeliančių nekaltumo prezumpcijos principą bei teisę į gynybą, nes tokiu vertinimu preziumuojamas nagrinėjamos priemonės neteisėtumas.

60. c) Be to, šioje byloje pastarosios pabrėžia, kad teismų praktika, nurodyta Pirmosios instancijos teismo grindžiant teiginį, kad premijų politika yra antikonkurencinis susitarimas, yra nesvarbi. Iš tikrųjų aptariama priemonė skiriasi nuo priemonių, dėl kurių

buvo priimti sprendimai *Miller prieš Komisiją*³⁹, *CRAM ir Rheinznk prieš Komisiją*⁴⁰ ir *IAZ International Belgium ir kt. prieš Komisiją*⁴¹, minėti skundžiamo sprendimo 102 punkte. Pastarosios buvo susijusios su pardavimo eksportui draudimu, lygiagrečios su prekybos kliūtėmis ir kolektyviniu boikotu, o mus dominanti priemonė suteikia nacionaliniam pardavimui tik laikiną finansinę naudą.

taikoma pardavimui eksportui, nagrinėjama priemonė vienaip ar kitaip atgrasė komercinius atstovus Nyderlanduose vykdyti minėtą pardavimą. Jei Pirmosios instancijos teismas būtų iškėlęs tokį klausimą, jis būtų atsakęs į jį tik neigiamai, nes taikant naują premijų sistemą nebuvo ribojamas transporto priemonių tiekimas ir bet kuriuo atveju eksporto pelningumas nepriklausė nuo premijų išmokėjimo. Kitaip sakant, net esant draudimui mokėti premijas už pardavimą eksportui, komerciniai atstovai Nyderlanduose būtų galėję visiškai laisvai vykdyti šios rūšies pardavimą ir šie sandoriai toliau būtų pelningi.

61. d) Ne daugiau svarbus yra skundžiamo sprendimo 100 punkte padarytas automobilių pardavimo, taikant premijų politiką, Nyderlanduose ir pardavimo eksportui aiškinimų palyginimas, t. y. palyginimas, iš kurio Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, jog nagrinėjama priemonė, darydama pardavimą eksportui „mažiau patrauklų užsienio klientams ir komerciniams atstovams“⁴², turi ribojantį tikslą.

62. Bendrovių apeliančių nuomone, norėdamas priimti teisingą sprendimą, Pirmosios instancijos teismas turėjo kelti klausimą, ar per laikotarpį, kai premijų tvarka buvo

63. Bet kuriuo atveju apeliančės mano, kad net sutinkant su skundžiamame sprendime atlikto palyginimo logika, Pirmosios instancijos teismo motyvavimas vis dėlto yra netikslus, nes neatsižvelgiama į didelius skirtumus tarp nacionalinio pardavimo ir eksporto, kalbant apie ekonomines ir finansines sąlygas, t. y. skirtumus, kurie išplaukia pirmiausia iš didelių Nyderlandų mokesčių už motorines transporto priemones ir iš to fakto, kad parduodant nacionalinėje rinkoje į kainą dažnai įskaičiuojamas ir transporto priemonių supirkimo perdirbti mokestis. Neatsižvelgdamas į šiuos skirtumus, Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad panaikinus premijas už pardavimą eksportui, komerciniai atstovai Nyderlanduose buvo „priversti arba taikyti sąlygas, kurios yra mažiau palankios užsienio nei nacionali-

39 — 1978 m. vasario 1 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Miller prieš Komisiją* (19/77, Rink. p. 131).

40 — 1984 m. kovo 28 d. Teisingumo Teismo sprendimas, *CRAM ir Rheinznk prieš Komisiją* (29/83 ir 30/83, Rink. p. 1679).

41 — 1983 m. lapkričio 8 d. Teisingumo Teismo sprendimas *IAZ International Belgium ir kt. prieš Komisiją* (96–102/82, 104 ir 105/82, 108/82 ir 110/82, Rink. p. 3369).

42 — Skundžiamo sprendimo 100 punktas.

niams klientams, arba parduodant eksportui tenkintis mažesniu pelnu“⁴³.

64. e) Be to, apeliančės mano, kad Pirmosios instancijos teismas, vertindamas premijų tvarkos tikslą, neturėjo atsižvelgti į numanomus šalių ketinimus, pavyzdžiui, išplaukiančius iš 1996 m. rugsėjo 26 d. protokolo. Iš tikrųjų norint taikyti EB 81 straipsnį susitarimo tikslas turi būti visais atvejais vertinamas objektyviai, nesiremiant jokiais šalių ketinimais.

65. Galiausiai apeliančės daro nuorodą į pirmajame apeliacinio skundo pagrinde pateiktus argumentus tvirtindamos, kad Pirmosios instancijos teismas šiuo klausimu vadovavosi abstrakčiais argumentais, darydamas nuorodą į 1996 m. rugsėjo 26 d. Sprendimus, siekdamas konstatuoti premijų politikos ribojantį tikslą ir nurodantis pastarąjį kaip minėtų sprendimų ribojančio pobūdžio įrodymą (žr. šios išvados 47 punktą).

Analizė

66. Pirmiausia reikia pažymėti, kad nurodytuose apeliančių argumentuose yra kelios klaidingos prielaidos.

67. a) Reikia pastebėti, kad, priešingai nei teigia apeliančės, nei iš Sutarties, nei iš teismų praktikos visiškai neišplaukia, kad norint konstatuoti EB 81 straipsnio pažeidimą vien dėl kartelio tikslo, pastarojo vienintelis tikslas turi būti tik konkurencijos ribojimas.

68. Iš tikrųjų šis teiginys, atrodo, paneigia pirmiau nurodytą šios nuostatos logiką, išaiškintą Bendrijos teismų praktikoje. Iš tikrųjų būtent tai, kad kartelio tikslas yra aiškiai antikoncepcinis, paneigia visą faktą, kad jis siekia taip pat kitų tikslų, svarbą ir įtaką. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas gali pripažinti prieštaraujančiais EB 81 straipsniui dėl apribojimų buvimo susitarimus, kurie tuo pačiu metu siekia ir teisėtų tikslų⁴⁴.

69. b) Iš to išplaukia, kad jei karteliai, kurie nesiekia vienintelio tikslo apriboti konkurencijos, patys gali pažeisti EB 81 straipsnyje nustatytą draudimą, Pirmosios instancijos teismas negali būti kaltinamas pažeidęs nekaltumo prezumpciją arba teisę į gynybą.

44 — Žr. minėtą sprendimą *LAZ International Belgium ir kt. prieš Komisiją*, kuriame nurodyta, kad „susitarimo tikslas yra gerokai apriboti konkurencijos taisyklės bendrojoje rinkoje, neatsižvelgiant į tai, kad juo taip pat siekiama apsaugoti visuomenės sveikatą ir sumažinti atitinkamo priežiūros išlaidas“ (25 punktas).

43 — Ten pat.

Iš tikrųjų pastarasis tik pritaikė nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, kuria remiantis „nebūtina atsižvelgti į konkretų susitarimo poveikį, jei paaiškėja, kad jo tikslas yra riboti, trukdyti ar iškreipti konkurencijos taisykles“⁴⁵. Be to, kaip pažymi Komisija, apeliančės turėjo galimybę išreikšti savo požiūrį dėl susitarimo tikslo ir per administracinę procedūrą, ir Bendrijos teisme.

nėjamo atvejo ypatumo iš šios teismų praktikos išplaukia, kad norint nustatyti, ar platinimo susitarimo tikslas yra antikonkurencinis, svarbu yra tai, kad priemonė, dirbtinai keisdama konkurencijos sąlygas, iš tikrųjų gali paskatinti ūkio subjektus suteikti pirmenybę nacionaliniai rinkai, o ne eksportui, o tai nulemia vieningos rinkos atribojimą, prieštaraujantį Sutarties siekiamai ekonominei tarpusavio sąveikai.

70. c) Kalbant apie apeliančių pareikštus kaltinimus dėl būdo, kuriuo Pirmosios instancijos teismas įvertino nagrinėjamos priemonės tikslą, man neatrodo, kad skundžiamame sprendime šiuo klausimu nurodyta teismų praktika nėra svarbi.

71. Priešingai nei teigia apeliančės, man neatrodo, kad Pirmosios instancijos teismo nurodytų sprendimų taikymo sritis apsiriboja tik tais atvejais, kai priemonės draudžia ar trukdo platintojui vykdyti prekybą eksportui, arba atvejais, kai priemonės bet kuriuo atveju daro šiuos sandorius visiškai nepatrauklius. Tačiau dėl kiekvieno Bendrijos teismo nagri-

72. Tačiau yra akivaizdu, kad šis tikslas gali būti pasiektas ne tik tiesiogiai ribojant eksportą, bet taip pat netiesioginėmis priemonėmis, kuriomis siekiama įtikinti platintoją nevykdyti pardavimo eksportui, būtent šių sandorių ekonominėmis ir finansinėmis sąlygomis. Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal savo pobūdį priemonės, pavyzdžiui, mus dominančios, kurios „apsunkina lygiagretų importą“⁴⁶, būdamos mažiau palankios jam nei oficialiam impor-

45 — Žr., be kita ko, 1966 m. liepos 13 d. Sprendimą *Consten ir Grundig prieš Komisiją* (56/64 ir 58/64, Rink. p. 429, p. 496); 1999 m. liepos 8 d. Sprendimą *Montecatini prieš Komisiją* (C-235/92 P, Rink. p. I-4539, 122 punktas); 2002 m. spalio 15 d. Sprendimą *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P– C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. 8375, 491 punktas).

46 — Minėto sprendimo *IAZ International Belgium ir kt. prieš Komisiją* 6 punktas.

tui, „riboja pirkėjo laisvę naudoti įsigytą prekę savo ekonominiiais interesais“^{47 48}.

73. d) Tai patvirtinęs nemanau, jog galima kaltinti Pirmosios instancijos teismą tuo, kad jis palygino išaiškinimą dėl premijų už nacionalinį pardavimą su išaiškinimu dėl premijų už pardavimą eksportui, siekdamas nustatyti antikonkurencinį aptariamoms priemonėms pobūdį.

74. Iš tikrųjų reikia priminti, kad siekiant nustatyti, ar konkretus susitarimas gali trukdyti konkurenciją, „pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką <...> reikia nagri-

nėti, *kokia realiai būtų buvusi konkurencija, jei nebūtų ginčijamo susitarimo*“⁴⁹. Pritaikytas šiam atvejui šis nagrinėjimas reikalauja įvertinti, kaip elgtųsi komerciniai atstovai Nyderlanduose ir kaip pasireikštų konkurencinė pusiausvyra nagrinėjamoje rinkoje, jei pardavimui eksportui toliau būtų taikoma premijų politika.

75. Man atrodo, kad būtent tokį vertinimą atliko Pirmosios instancijos teismas teigdamas: „kadangi už pardavimą eksportui daugiau nebemokamos premijos, ekonominė veiksmų laisvė, kurią komerciniai atstovai turi vykdydami šį pardavimą, būtų mažesnė nei veiksmų laisvė, kuria jie disponuotų, vykdydami nacionalinį pardavimą. Iš tikrųjų komerciniai atstovai būtų priversti arba taikyti mažiau palankias sąlygas užsienio klientams nei nacionaliniams klientams, arba nusprendę parduoti eksportui turėtų tenkintis mažesniu pelnu. Panaikinus premijas už pardavimą eksportui pastarosios taptų mažiau patrauklios užsienio klientams ar komerciniams atstovams“⁵⁰.

76. Kitaip sakant, jei už pardavimą eksportui būtų mokamos premijos, komerciniai atsto-

47 — 1983 m. gruodžio 14 d. Sprendimas *Société de vente de ciments et bétons de l'Est* (319/82, Rink. p. 4173, 6 punktas).

48 — Šie principai tai pat numatyti Bendrijos teisės aktuose dėl EB 81 straipsnio taikymo platinimo susitarimams. 1999 m. gruodžio 22 d. Komisijos Reglamento (EB) Nr. 2790/1999 dėl Sutarties 81 straipsnio 3 dalies taikymo vertikalinių susitarimų ir suderintų veiksmų grupėms (OL L 336, p. 21) 4 straipsnio pirmoji pastraipa iš tikrųjų numato, kad EB 81 straipsnio 1 dalyje numatyto draudimo išimtis „netaikoma vertikaliesiems susitarimams, kuriais tiesiogiai ar netiesiogiai, atskirai ar kartu su kitais šalių kontroliuojamais veiksniais siekiama <...> apriboti pardavimą“ (Paryškinta mano).

Be to, Komisijos pranešime – Vertikalinių susitarimų gairės (2000/C 291/01, OL C 291, 2000, p. 1) aiškiai kalbama apie mus dominancias priemones ir nurodoma, kad „apribojimai, nurodyti Bendrosios išimties reglamento 4 straipsnio <...>, siejasi su susitarimais ar suderintais veiksmais, kuriais tiesiogiai ar netiesiogiai siekiama riboti pirkėjo pardavimą, jei tie apribojimai yra susiję su teritorija, kurioje pirkėjas gali parduoti sutarties prekes ar paslaugas, arba su klientais, kuriems pirkėjas gali parduoti sutarties prekes ar paslaugas. Šis sunkus apribojimas – tai rinkos pasidalijimas pagal teritorijas arba klientus. Tai gali būti tiesioginių įpareigojimų rezultatas, pavyzdžiui, įpareigojimas neparduoti tam tikriems klientams arba klientams tam tikroje teritorijoje <...>. Tai taip pat gali sąlygoti netiesioginės priemonės, kuriomis siekiama paskatinti platintoją neparduoti tokiems klientams, pavyzdžiui, premijų ar nuolaidų panaikinimas ar jų sumažinimas <...>“ (49 punktas, paryškinta mano).

49 — 1999 m. sausio 21 d. Sprendimas *Bagnasco ir kt.* (C-215/96 ir C-216/96, Rink. p. I-135, 33 punktas). Taip pat žr. minėto sprendimo *Deere prieš Komisiją* 76 punktą ir 1998 m. gegužės 28 d. Sprendimą *New Holland Ford prieš Komisiją* (C-8/95 P, Rink. p. I-3175, 90 punktas).

50 — Skundžiamo sprendimo 100 punktas.

vai Nyderlanduose galėtų pasiūlyti potencialiems pirkėjams, negyvenantiems Nyderlanduose, geresnes sąlygas nei sąlygos, siūlomos nesant premijų, be įtakos savo pelnui, arba jeigu jie pasirinktų nekeisti savo kainų parduodant eksportui, jie galėtų padidinti šį pelną. Mano nuomone, šis teiginys beveik neginčytinas, nebent padarytume prielaidą, kad premijų skyrimas komerciniams atstovams neturi jokio komercinio poveikio! Tokią prielaidą reikia pašalinti atsižvelgiant į pačių apeliančių pateiktus dokumentus, kuriuose jos paaiškina, siekdamas pateisinti naują premijų sistemą, kad vykdydama finansiskai naudingą nacionalinį pardavimą *Opel Nederland* norėjo paskatinti savo komercinius atstovus suteikti pirmenybę Nyderlandų rinkai.

konkurenciją, pažeidžia EB 81 straipsnį, neatsižvelgiant į tai, ar minėtos šalys suvokia šioje nuostatoje nustatytą draudimą (*ignorantia legis non excusat!*)⁵².

78. Taigi iš to išplaukia, kad vertinant kartelį galima atsižvelgti į šalių ketinimus. Be to, pats Teisingumo Teismas gali nurodyti, kad susitarimo antikonkurencinis pobūdis taip pat gali išplaukti, aišku, išskyrus išimtis, iš visumos faktorių, tarp kurių būtent šalių ketinimai, išplaukiantys iš susitarimo „sudarymo“ ir (arba) pasireiškiantys „jo įgyvendinimo aplinkybėmis“ bei suinteresuotųjų įmonių „elgesiu“⁵³.

77. e) Galiausiai apeliančių argumentas, kad į šalių ketinimus nereikia atsižvelgti nustatant kartelio tikslą, atrodo visiškai nepagrįstas. Akivaizdu, kad, Teisingumo Teismo nuomone, „beveik nesvarbu, ar (įmonė) siekia, ar ne pažeisti (EB 81 straipsnyje) numatytą draudimą“⁵¹. Kitaip sakant, šalių ketinimo apriboti konkurenciją įrodymas nėra būtinas elementas nustatant susitarimo ribojantį tikslą. Tai tik reiškia, kad pats kartelis, kuriame šalys siekia tikslo apriboti

79. Todėl Pirmosios instancijos teismas, išnagrinėjęs susitarimo tekstą ir aptariamą priemonės požymius, gali teisėtai remtis bendrovių apeliančių siekiamais tikslais, kurie išplaukia būtent iš bendros eksportą

51 — Minėto sprendimo *Miller prieš Komisiją* 18 punktas.

52 — Be to, kaip jau matėme, siekiant nustatyti, jog buvo pažeistas EB 81 straipsnis, tas faktas, kad tikslas nebuvo pasiektas, ir atitinkamai, kad kartelis neturėjo ribojančio poveikio konkurencijai, yra nesvarbus (žr. šios išvados 69 punktą).

53 — Minėto sprendimo *IAZ International Belgium ir kt. prieš Komisiją* 23 ir 25 punktai. Šiuo klausimu, pvz., žr. 1966 m. birželio 30 d. Sprendimą *Société technique minière* (56/65, Rink. p. 337) ir minėto sprendimo *CRAM ir Rheinzink prieš Komisiją* 26 punktą.

ribojančios strategijos priėmimo, tam, kad galėtų padaryti savo išvadą dėl susitarimo antikonkurencinio tikslo⁵⁴.

Pirmosios instancijos teismas iš dalies patvirtino ieškinį pirmojoje instancijoje ir atitinkamai sumažino baudos dydį, jis vis dėlto padarė teisės klaidą patvirtinęs Komisijos nustatytą likusią baudą.

80. Galiausiai, kalbėdamas apie tariamai „abstrakčius“ Pirmosios instancijos teismo argumentus šiuo klausimu, aš tik padarysiu nuorodą į argumentus, pateiktus šios išvados 49–52 punktuose nagrinėjant pirmąjį apeliacinio skundo pagrindą, dėl kurių pripažinau šį kaltinimą nepriimtiniu.

81. Taigi atrodo, kad joks iš apeliančių nurodytų kaltinimų negali paneigti Pirmosios instancijos teismo išvados, pagal kurią ginčijama priemonė, panaikindama premijas už pardavimą eksportui, galėjo neigiamai paveikti šį pardavimą ir atitinkamai apriboti konkurenciją EB 81 straipsnio 1 dalies prasme.

82. Todėl reikia atmesti šį pagrindą.

iii) *Dėl baudos dydžio*

83. Grįsdamos trečiąjį apeliacinio skundo pagrindą apeliančės nurodo, kad net jei

84. Iš tikrųjų jos mano, kad šis apskaičiuojamas visų pirma prieštarauja Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 daliai, nes jis remiasi klaidingomis išvadomis dėl tariamai EB 81 straipsniui prieštaraujančių premijų politikos ir eksportą ribojančios politikos buvimo.

85. Be to, apeliančės teigia, kad Pirmosios instancijos teismas aiškiai iškreipė įrodymus nusprenddamas, kad šiuo atveju „<...> pažeidimai nebuvo nutraukti po pirmojo Komisijos įsikišimo“⁵⁵ ir kad minėta institucija dėl to neturėjo atsižvelgti į apeliančių nurodytas lengvinančias aplinkybes. Tačiau *Opel Nederland* po pirmųjų Komisijos tarnybų atliktų patikrinimų ėmėsi visų būtinų atsakomųjų priemonių ir nutraukė pažeidimą. Iš tikrųjų ji nustojo taikyti abu eksporto draudimus, t. y. dvi vieninteles priemones, nesuderinamas su EB 81 straipsniu, atitinkamai nuo 1996 m. spalio 24 d. ir nuo gruodžio 12 dienos.

54 — Skundžiamo sprendimo 101 ir 102 punktai.

55 — Skundžiamo sprendimo 204 punktas.

86. Galiausiai, norėdamas taikyti gairėse numatytas lengvinančias aplinkybes, Pirmosios instancijos teismas neturėjo atsižvelgti į datą (vėlesnę už abi ką tik cituotas datas), kada premijų tvarka buvo panaikinta. Iš tikrųjų neteisėtos priemonės taikymo trukmė yra visiškai nesvarbi nustatant baudos dydį.

87. Pirmiausia reikia pastebėti, kad apeliančių nurodyti argumentai glaudžiai susiję su kituose apeliacinio skundo pagrinduose jau nurodytais argumentais. Šis pagrindas iš tikrųjų grindžiamas prielaida, kad premijų tvarka nepažeidžia EB 81 straipsnio.

88. Tačiau, kaip jau buvo įrodyta, šis teiginys nepagrįstas. Todėl jei manysime, kad priemonė dėl premijų pažeidžia konkurencijos teisę, iš to aiškiai išplauks, kad Komisija negali būti kaltinama tuo, kad ji atsižvelgė į šį pažeidimą apskaičiuodama baudą, o Pirmosios instancijos teismas tuo, kad jis pritarė tokiam požiūriui.

89. Be to, dėl tų pačių motyvų manau, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai nusprendė, jog nereikia taikyti gairėse numatyto

sumažinimo dėl lengvinančios aplinkybės, taikomo tais atvejais, kai „pažeidimai nutraukiami po pirmųjų Komisijos įsikišimų (konkrečiai kalbant, patikrinimų)“⁵⁶.

90. Iš tikrųjų iš bylos medžiagos išplaukia, ir apeliančės šiuo klausimu neginčijo pirmojoje instancijoje priimto sprendimo, kad iš karto po Komisijos tarnybų atliktų patikrinimų *Opel Nederland* panaikino tik tiesioginį pardavimo eksportui draudimą, palikdama galioti ginčijamą premijų sistemą iki 1998 m. sausio 20 dienos. Kitaip sakant, pažeidimas buvo visiškai nutrauktas tik daugiau kaip po metų nuo „pirmųjų Komisijos įsikišimų“⁵⁷.

91. Todėl manau, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai nusprendė šioje byloje nemažinti baudos dydžio kaip atlygio įmonei pažeidėjai už greitai ištaisytą savo elgesį.

56 — Gairių 3 punktą.

57 — Be to, priešingai nei byloje *Michelin*, kurią nurodė apeliančės, grįsdamos savo požiūrį, šiuo atveju per minėtą laikotarpį *Opel Nederland* nebendradarbiavo su Komisijos tarnybomis siekiant nutraukti pažeidimą (žr. 2001 m. birželio 20 d. Komisijos sprendimo 2002/405/EB, OL L 143, 2002, p. 1, 350 ir 364 punktus).

92. Taigi taip pat reikia atmesti trečiąjį V — Dėl bylinėjimosi išlaidų apeliacinio skundo pagrindą.

93. Kadangi, mano nuomone, nė vienas apeliančių argumentas nėra pagrįstas, apeliacinis skundas negali būti patenkintas.

94. Remdamasis Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalimi ir atsižvelgdamas į pirmiau nurodytus argumentus dėl apeliacinio skundo atmetimo, manau, kad reikia priteisti bylinėjimosi išlaidas iš apeliančių.

VI — Išvada

95. Atsižvelgdamas į pirmiau nurodytus samprotavimus, siūlau Teisingumo Teismui:

„1. Atmesti apeliacinį skundą.

2. Priteisti iš *General Motors Nederland* ir *Opel Nederland* bylinėjimosi išlaidas.“